

Bilaga 2: Verksamhetskartläggning av forskningsdata – Metod för verksamhetskartläggning forskningsdata

Detta dokument är en bilaga till *Verksamhetskartläggning av forskningsdata*, ett underprojekt till *Samordning av universitetets hantering av forskningsdata Dnr STYR 2019/295*. Projektet avslutades 2021-06-30.

Dokumentet beskriver metoden för verksamhetskartläggningen av forskningsdata.

Innehåll

1	Metod för verksamhetskartläggning	1
1.1	Definitionsbegrepp verksamhetsarkitektur	1
1.2	Förmågekort	2
1.3	Forskarresan	3
1.4	Sektorerna	4
1.4.1	Ankarmodell och övergripande aktiviteter	5
2	Referenser	6
3	Figurförteckning	6

1 Metod för verksamhetskartläggning

Verksamhetsarkitektur beskrivs som verksamhetens struktur. Den omfattar verksamhetens delar och hur de interagerar, samt gränsytor mot omgivningen. Det innefattar kunder, leverantörer, partners och mer som kan påverka verksamheten. Verksamhetsarkitekturen beskriver även vilka förutsättningar som finns i verksamheten. Ett centralt begrepp är ”förmågor” och verksamhetsarkitektur beskriver vilka förmågor verksamheten har, hur verksamhetens processer ser ut samt vilka informationsresurser och IT-stöd som hanteras i verksamheten.

I detta projekt har verksamhetsarkitekturen använts för att beskriva verksamheten med hjälp av Vintergatan som metod. Ankarmodellen används för att sätta in forskarresan i verksamheten och belysa viktiga delar och hur dessa är strukturerade i verksamheten, vilka komponenter dessa viktiga delar består av och var de återfinns forskarresan och hur komponenterna passar ihop och samverkar.

1.1 Definitionsbegrepp verksamhetsarkitektur

Nedan beskrivs de olika begrepp som projektet använder sig av inom verksamhetsarkitektur.

Förmåga - En verksamhetsförmåga är en sammanhållen, avgränsad och självständig komponent av verksamheten och i verksamhetsarkitekturen. Det är en komponent som består av processer, information, kompetenser, regelverk, IT-stöd med mera.

Forskarresan - Forskarens resa och upplevelse i fokus och behoven före, under och efter. Tillgodose forskarens behov.

Vintergatan - Vintergatan bygger på att visualisera flöden och förmågor genom att rita upp de i förhållande till varandra och visar organisationens "puls". Metoden innehåller verktyg för att beskriva, mäta och styra en organisations arkitektur. Dessutom är värdeflöden centrala i visualiseringen.

Vintergatan är en modell och metod som kombinerar och visualiserar flera perspektiv i en och samma

verksamhetskarta som till exempel processer, information, IT-stöd och kundresor. Genom att placera dessa i verksamhetens övergripande värdeflöde skapas en geografi som snabbt blir ett stabilt underlag för en mängd nya analyser.

Metoden möjliggör att det går att zooma in och ut på delar av verksamheten, med olika perspektiv på ett sätt som gör att nya mönster blir synliga. Med Vintergatan som underlag blir det också möjligt att resa i tiden – från dagens läge till ett önskat läge genom att utifrån samma karta visualisera dagens lösningar och de tänkta framtida.

Verksamhetsarkitektur - Med verksamhetsarkitektur avses verksamhetens struktur, alla delar och hur de interagerar, samt gränssytorna mot omgivningen; kunder, leverantörer, partner mm.

Verksamhetsarkitekturen beskriver vilka förutsättningar som finns i verksamheten, vilka förmågor verksamheten har, hur verksamhetens processer ser ut samt vilka informationsresurser och IT-stöd som hanteras i verksamheten. Med en väl dokumenterad arkitektur har vi en gemensam bild av verksamheten och en bra grund för beslutsfattande och effektivisering av verksamheten.

1.2 Förmågekort

Förmågekorten används som en metod i verksamhetskartläggningen. Det gråa kortet etablerar ett nuläge och det gröna kortet etablerar ett önskat framtidsläge. Definitionen av en verksamhetsförmåga är en sammanhållen, avgränsad och självständig komponent av verksamheten och i verksamhetsarkitekturen. Det är en komponent som består av processer, information, kompetenser, regelverk, IT-stöd med mera. (Nordén, 2018)

Vi använde bokens förmågekort för att arbeta med forskarintervjuer och forskarworkshop, samt för att göra enkät till stödorganisationen.

The image shows a grey capability card template. At the top left, the word "Förmåga" is written in a large font. To its right are several icons representing different aspects of a capability: a grid, a document, a person, a dollar sign, and a database symbol. Below the title, there are four main sections on the left side, each with a label and a text input area: "Ansvarig:", "Personer:", "Uppgift:", and "Erbjuder andra förmågor:". At the bottom left, there is a section labeled "Stödjer touch points i kund/leverantör/aktörresan :". On the right side, there is a large section titled "Nuvarande status" with three sub-sections: "Bra", "Mindre bra", and "Inte bra alls". Below this is another section labeled "IT-stöd:". In the bottom right corner, there is a logo for "irm" with the text "INFORMATION RESOURCE MANAGEMENT" below it.

Figur 1 : Grått förmågekort - nulägesbeskrivning av en förmåga.

Förmåga →

Önskad status:

Förväntade utvecklingssteg:

IT-stöd status:

Vad pågår just nu:

Vad finns planerat i nästa steg:

Vad ser ni framåt?:

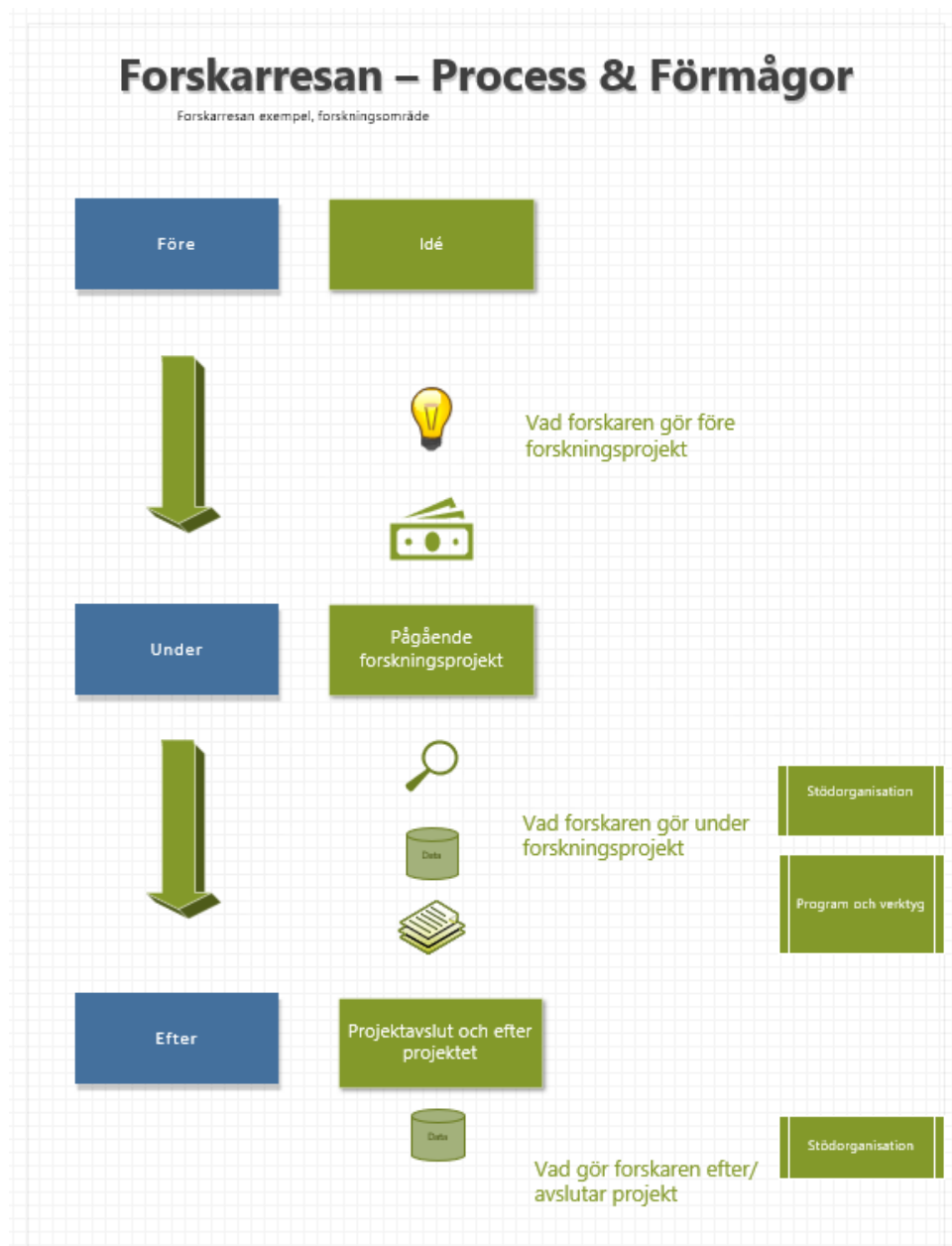
irm INFORMATION RESOURCE MANAGEMENT

Figur 2 : Grönt förmågekort - önskad framtidsbeskrivning.

1.3 Forskarresan

Forskarresan är ett begrepp inom verksamhetsarkitektur som används för att sätta forskarens upplevelse i fokus. I en forskarresa tittas det på kundens behov före, under och efter. Detta används för att tillgodose forskarens behov i dessa faser. Ett exempel på hur det går att berätta om forskarresebilderna är att utifrån forskarens behov lista de saker som forskaren gör utmed sin resa och vilka förmågor som stöttar.

Alla forskare som medverkade i en intervju ritades in i en forskarresa där vi tog reda på vad forskaren gör före, under och efter avslutat projekt.

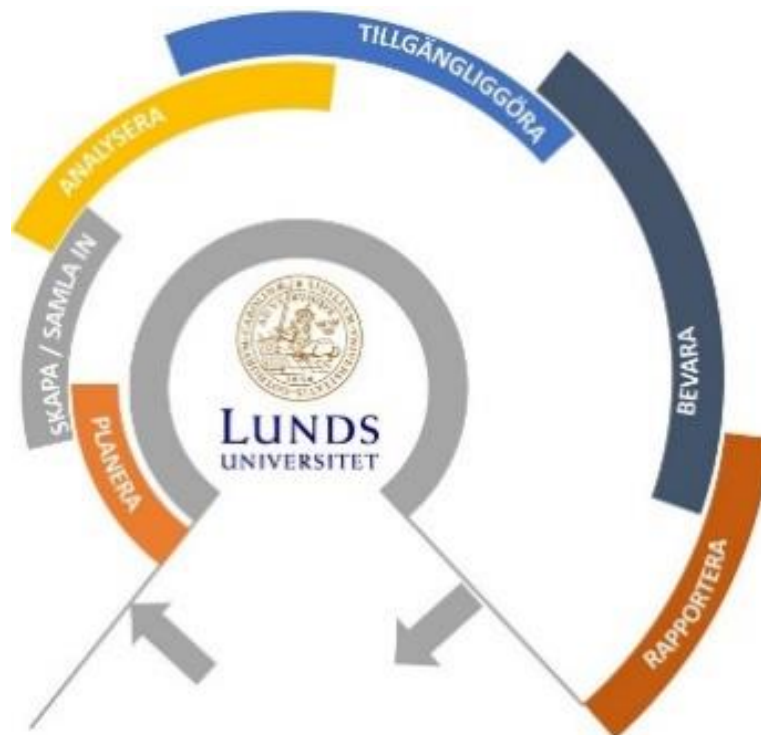

Figur 3 : Exempelbild över forskarresan.

Det går att visualisera och rita in forskarens resa i grundkartan för att se när och var i tiden forskaren interagerar med verksamheten, vilka förmågor som ger förutsättningar för ett forskarmöte och vilka som tar emot resultat av forskarmötet.

1.4 Sektorerna

Kartans huvudsteg är Planera, Skapa/Samla in, Analysera, Tillgängliggöra, Bevara, och Rapportera. Detta utgår ifrån en idealiserad bild av forskningsprojekt, och i centrum för verksamheten finns hanteringen av forskningsdata som universitetets forskare använder i sin forskning.

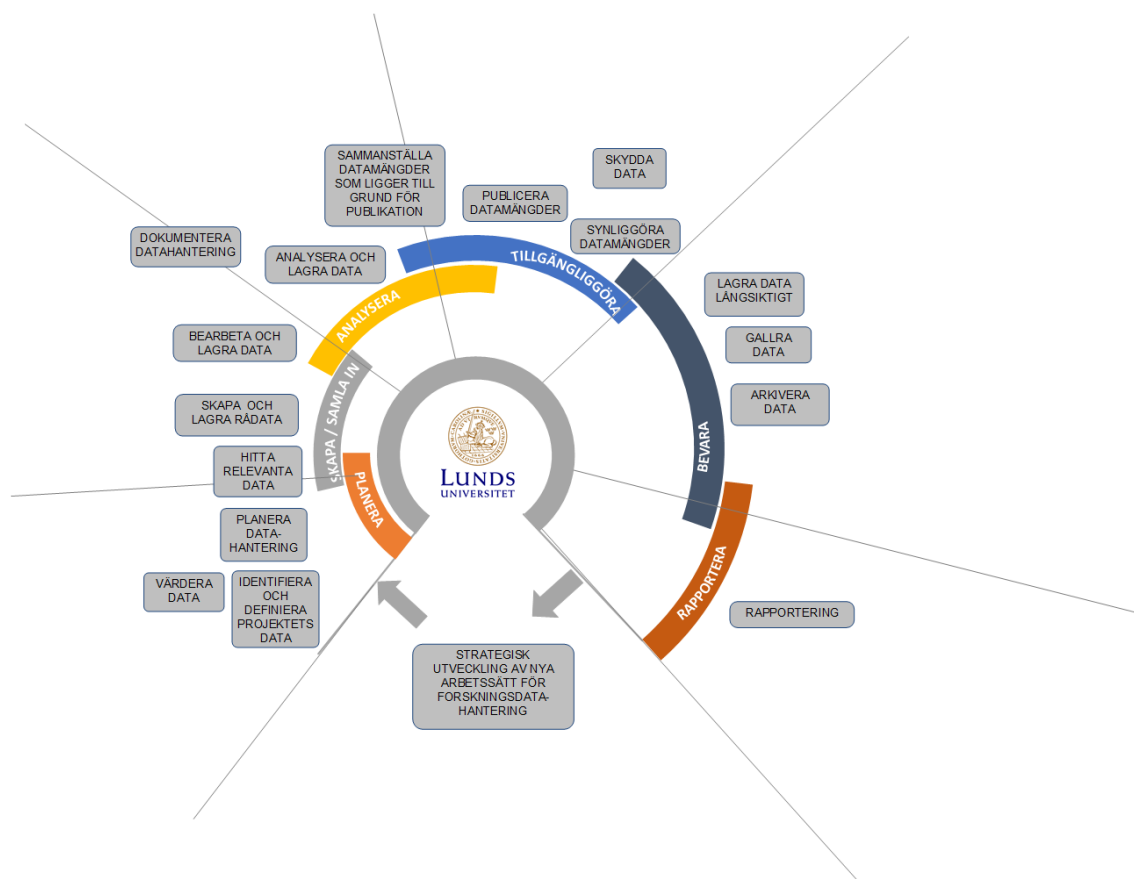
Figur 4 : Sektorerna Planera, Skapa/Samla in, Analysera, Tillgängliggöra, Bevara, och Rapportera

1.4.1 Ankarmodell och övergripande aktiviteter

Nedan visas de övergripande aktiviteter som sker i varje steg i värdeflödet.

En not om lagring av data. Lagringens karaktäristika ser väldigt olika ut i olika faser i ett forskningsprojekt, med avseende på hur och var data lagras, vem som bär ansvar och kostnader, åtkomst med mera. Lagring har därför fått en central roll i de förmågor där data ändrar karaktär, det vill säga som rådata, bearbetade data, och analyserade data. Ett alternativ hade varit att IT-system relaterade till lagring fanns i en inzoomning av relevanta förmågor. Idag finns inte tillräckligt mycket av dessa typer av IT-system inom universitetet, som är tillräckligt väl sammanhållet välstrukturerat. Därför får lagringen utrymme i förmågornas namn.

Nedan presenteras förmågorna per sektor, med en miniatyrbild av verksamhetskartan för att illustrera var i kartan aktuell förmåga finns.

Figur 5 : Förmågorna för Lunds universitet.

2 Referenser

Nordén, Cecilia (2020). *Vintergatan : din verksamhetskarta: Navigera och utveckla med full kontroll. Kartlägg, navigera och öka förändringstakten*. Andra utgåvan IRM Consult AB.

3 Figurförteckning

Figur 1 : Grått förmågekort - nulägesbeskrivning av en förmåga	2
Figur 2 : Grönt förmågekort - önskad framtidsbeskrivning	3
Figur 3 : Exempelbild över forskarresan	4
Figur 4 : Sektorerna Planera, Skapa/Samla in, Analysera, Tillgängliggöra, Bevara, och Rapportera	5
Figur 5 : Förmågorna för Lunds universitet	6